

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

XIII. Fumo pascuntur amantes

urn:nbn:de:bsz:31-101049

CIC. PRO M. COEL.

A *Mores & delitia maturè, & celeriter deflorescunt.*

DAN. **O** *Mnia speramus, promissaq, vana fovemus*
 HEYN. *Molliter: & faciles ad nova vota sumus.*
Interea totum paupertas possidet ævum,
Cacaque volvendo somnia, vita perit.

749

Van roock werd' ick ghevoet.

MEn hout dat Venus kint meynt handel aen te grijpen,
 Het veylt taback te coop, en menigh hondert pijpen.
 Roock is sijn kramery, roock is sijn beste vont,
 Roock schiet hem uyten neus, roock berst hē uyten mont;
 Roock svveeft hem om het oog, soo datse beyde vveenen,
 En noch ist al vermaeck, ghelijc de vrijers meenen;
 Roock is sijn gantsche rijck, roock is sijn beste goet
 Tis roock, tis enckel roock, al vvat den minnaer voet.

Fumos vendit Amor.

A *Erio de rore trahunt alimenta cicade,
 Futilis aura tibi dat, salamandra, cibum.
 Nautica plebs avido tabaci bibit ore vaporem,
 Nostra, levi fumo, pectora nutrit amor.
 Mira puer Veneris vasto promittit hiatu:
 At si perspicias singula, fumus erit:
 Fumus amans, & fumus amor, mens fumus amicae est,
 Et speciem fumi, quidquid amamus, habet.*

Amant ton heur, n'est que vapeur.

A l'amoureux esprit la grace de sa dame
 Rapporte sa vigueur, faict revenir son ame;
 Des dames la faveur n'est que fumeé & vent,
 De rien, que des vapeurs, se doncq nourrit l'amant.

K 2

Fy! die

Ey! die roock eet, en beter weet.

DE salamander leeft alleen uyt schrale winden,
De krekkel weet haer als ontrent den dauw te vinden.
Maetroos ghebruyct taback, die licht daer henen schiet,
Maer die in hoven leeft eet roock en anders niet.
Wat is doch hooffsche gunst? een wasem haest verdweenen,
Sy rijst ghelijck een damp, en gaet dan vveder henen
Als yet dat noyt en was. Ghesellen zijtje vvijs,
Laet princen haren roock en eet ghemeene spijs.

Aula vapor levis est, fumi venduntur in aulâ.

S*Tellio semper hians ventis nutritur, & aurâ;*
Colligit è liquido rore cicada cibum.
Ore trahit fumum tabaci, quem naribus efflat,
Nauta, procellosum dum mare linte secat.
Aula vapore suis alimenta clientibus affert:
O miseros! procerum futilis umbra, favor.
Aula vale, mihi caula placet, memorumque recessus;
Cultor ego hîc sanctæ rusticitatis ero.

Mieux mestier, qu'Esprevier.

LE matelot est gay, quand du tabacq peut prendre;
Et le fumeux broillard attire jusqû au cœur:
De l'air se resiouit, & paist la salamandre,
Pour tous le courtifan ne vit que de vapeur,

AVLA

Fumus, quem excitant ij qui hyoscya-
mo peruviano (tabacum vocant)
utuntur, gyris tortuosis in aërem emis-
sus, spectanti ut magnum ac delectabile
aliquid primò quidem in oculos incur-
rit, mox tamen propius astanti sædum
odorem incutit, lacrimas excutit. Hoc
aulica vita artibus non ineptè fortasse
aliquis per similitudinem applicet; in
quà multa specie amica & magnifica,
re non futilia modo, sed noxia interva-
niunt. Sape ibi aliquis palam laudatus
(quo incautior decipiatur) secretis cri-
minationibus infamis, licet omnia ca-
veat, tamen per ornamenta ferietur, in-
quit Tacitus, artium aulicarum minimè
ignarus. Enixè leporem à vulpeculà
coram leone laudatum, referunt fabula,
sed à teneris ac lautis ipsius carnibus,
quæ præconia trepido animali mox in
pernitiam cessere. Talis

Fraus sublimi
Regnat in aulâ.

Benè ergo

DEn damp, die de meester-tabackblasers
met door den anderen spelende swieren
inde lucht weten uyt te wafemen, schijnt
aende omstanders voor't eerste vry yet son-
derlings ende vermaeckelijck te wesen, maer
kort daer nae drijft deselve een stanck in de
neus, en tranen uyt den ooghen. Dit soude
misschien niet qualijcken passen op foodanige
hoofsche streken, die nu en dan in den schijn
wel soo wat aensienlijck, ende oock vriende-
lick haer laten aensien, maer eyndelick in der
daer niet alleenlijck ydel ende beuselachtich,
maer oock gantsch schadelijck werden be-
vonden. In de Hoven (seyter een gheslepen
Hoveling) wertmen dickwils (om te beter
op den thuyn gheleyt te werden) in't open-
baer ten hooghten ghepresen, ende midde-
lertijdt op het winnichste in't heymelijck be-
dragen, ende vermaeckt: in voeghen datmen,
hoe nauwe men ooc op sijn stuck letten mach,
eyntelijck evenwel selfs met schijn van veree-
ringhe, deerlijck werd mishandelt. Den Vos
placht den Haes in't bywesen van de Leeuw
wel somwylen seer te prijsen, maer dien lof
wiert daerop alleenlijck ghenomen, dat den
Haes kort ende smaeckelijck van vleesch was.
Hoe den armen Haes foodanich prijsen beko-
men kan, is by yder een lichtelijc te dencken.

Dat zyn streken, dat zyn rancken,
Die in Princen hoven wancken.

SENECA THYEST.

STet quicumque volet,
Saula culmine lubrico,
Me dulcis saturet quies,
Obscuro positus loco
Leni perfruar otio,
Nullis nota quiribus
Ætas per taciturnum fluat.

LIP. LIB. 2. CIVIL. DOCT.
ex Tacit. 3. Annal.

Ancipitem omnem potentiam in
aulâ esse, multi ibi speciem ma-
gis in amicitia principis, quam vim
retinent.

K 3

I. TIMO

Kost en kleederen hebbende, vvy sullen ons daer mede laten ghenoeghen.

AL heeft maetroos alleen een pijp taback gedroncken,
Hy krijght een vrolijck hert al vvaer hem vvijn ghe-
schoncken;

De krekkel eet den dau; de salamander vvint,
Tis vreemt vvaer menigh dier sijn dranck en eten vint.
Wil yemant met bescheyt de reden plaetse gheven,
Men houft gheen groote kost, om wel te moghen leven,
Ghy daerom vvieje zijt, die vvenst te zijn gheruft,
En eyft gheen meerder goet, maer bid om minder lust.

Sapientis facilis victus.

N*Autica plebs titubat, credas mera vna bibisse;*
Quodque bibit, tabaci nil nisi fumus erat.
Stellio se ventis, se rore cicada saginat;
Nec minus in silvis hic salit, illa canit.
Quam modico contenta cibo mens aqua quiescit!
Rapa triumphales pavet adusta viros.
Non augenda tibi res, sed minuenda cupido est:
Delitijs animum si saturare velis.

Cœur content, grand talent.

LE Matelot est gay beuyant de la fumée,
La fauterelle au bois se paist de la rosée,
Ton cœur, ton foible corps sera tost assouvi,
Les desreglés desirs si tu mets en oubli.

NATVRA

SAepe, ut stupendum divina provi-
dentia opus, tacitus mecum miratus
sum diversam alimentorum rationem,
quam Deus, pro re natâ, mortalibus
dispensat. Non raro operi rustico aut
mechanico intentum aliquê, non minori
delectatione quam stupore, intuitus sum
atrum panem cum additamêto vilis ali-
cuius obsonij vorantem, tantamq, imo
longe majorem, nō dico voluptatem inde
percipere, verum etiam multo validio-
rem à frugali isto prandio consurgere,
atque inflatus aliquis, & se vix capiens
venter ab innumeris gula irritamentis
redire solet. Nonne indies videmus te-
nuiorum liberos contra injuriam aëris
satis malè instructos, parco insuper victu
nutritos, pingues esse ac nitidos? Lau-
tiorum contra filios molliter, & cū curâ,
habitos, dubia plerumque valetudinis,
cū medicorum pharmacis indies con-
flictari? Hac contemplatus, quis non ex-
clamet, non pane, sed Dei potentiâ vi-
vere hominê? & propterea superfluum esse,
tanto apparatu corpusculum hoc sagina-
re, cui enim id bono, nisi ut mox vermes
pinguiori escâ pascamus?

BERN. DE CONS.

SI, quod natura satis est, replere in-
digentiam velis, nihil est quod for-
tuna affluentiam petas: paucis mini-
mūq, natura contenta est, cuius satie-
tatem, si superfluis velis urgere, aut

Ick hebbe menichmael, als een sonderlinge
werck van Godes goedicheyt, in mijn selfs
overleydt de bysondere maniere van voetsel,
die des selfs milde handt, yder na sijn ghele-
gentheyt, bescheydenlick uytdeelt. Wie en
sieter niet met een verwonderende vermake-
lickheyt hier een landtman van sijn ploegh,
daer een ambachtsman van sijn handtwerck
aflaten, ende een stuck kafen-broot, ofte ande-
re slechte spijs inde handt nemen, ende daer
van, niet alleenlijck so meughlijck eten, als of
den smaeck van alle leckernyen daer in ver-
borghen laghe, maer selfs veel beter ghehart
daer van opstaen, als dese, die van alle koste-
lijcke spijs de volheyt voor hun hebbêde ge-
hadt, door het opspannen van haren buyck,
beyde kelder en spinde haer ampt schijnê ont-
nomen te hebben. Wie en sieter niet, met ge-
lijcke bedenckinge, der schameler luyden kin-
derkens dunnekens gekleet, met harde kost ge-
spijs, rondom een kouden heert genoechelic-
ken spelen, ofte vet en welgedaen daer henen
springen, daer middeler-tijt de kinderê vande
rijcke luyden, met groote kost en sorghe sacht-
jens en wermkens obgetogen, als ondergeble-
vene quele-balcxkens deerlijck op den hals
werden heen gedragen? Moeten wy, dit sien-
de, met vollen monde niet segghen, dat den
mensche alleene uyt den broode niet en leeft,
maer uyt, ende vande rijcke handt Godes? En
tselve alsoo zijnde, waerom soo seer op den
mont gepast, anders dan om de wormen een
vetter aes voor te legghen? De bedenckinge
des doots, gelijkse andere gebreken inbindt,
soo kanse oock stichtelijck ghebruyckt werden
tot betoominghe vande gulsicheydt.

*injucundum quod infuderis, fiet, aus
noxium.*

PROVERB. 27. 7.

AL'ame qui a faim, toute chose
amere est douce.

AMISSA